

Záhonyi András

A PÜSKI KIADÓ 80 ÉVES

Kiállítás a budapesti Virág Benedek Házban (I. kerület, Döbrentei u. 9.)

A kiállítás ideje alatt megemlékezéseket, beszélgetéseket is szerveztek. 2019. február 26-án a szárszói találkozóról („konferenciáról”) esett szó, amelyeket Magyarország történetének kritikus pillanataiban rendeztek meg. Se az 1943-as, se az 1993-as nem hozott átütő eredményt – mégis nagyon fontosá vált mindkettő.

M. Kiss Sándor történész és Püski István beszélgetéséhez néhány egykori szemtanú is hozzászólt.

Köszönjük Erdei Katának, hogy kiállításszervezőként ilyen remek munkát végzett.

Emlékezés az 1943-as találkozóra

A II. Magyar Élet-tábor előadásai, hozzászólói

Rendező: a Magyar Élet Könyvbarátai

A paraszt-, munkás- és értelmiségi ifjúság találkozója – kb. 600 résztvevővel

Az I. Találkozó az elvi, a II. a gyakorlati kérdések tisztázását tűzte ki célul.

Az **előadások** többnyire szabad ég alatt hangzottak el.

Kodolányi János bevezetője a nyomtatott szó és a rádió szerepéről (a szóinflációról)

Edei Ferenc: 1., A magyar társadalom; 2. A magyar földkérdés

Németh László: a magyarság újkori története, gyarmati sorsa

Jócsik Lajos: A Közép-Dunamedence közigazgatása

Karácsony Sándor: Magyar nevelés

Veres Péter: 1., A Hivatásszervezetről 2., A konferencia tanulságai (záróelőadás, számadás)

László Gyula: Régészeti néprajz és magyar őstörténelem (a honfoglaló magyar nép élete)

Balla Péter (magyar nótákat is tanított)

Dömötör Sándor: Hagyományaink élete

Kiss István: Az állam élete

Muharay Elemér: Népi kultúra, közösségi kultúra (népi játékokat, néptáncot is tanított)

Püski Sándor bevezető előadása (a népi mozgalomról szóló általános vitához)

Hozzászólók: Nagy István, Burkus Imre, Palotás Mihály, Szemán Mihály,

Marosi Péter, Kató István, Villy Antal, Bíró Ernő, Kardos László, Fitos Vilmos, Asztalos István, **Darvas** József, Urfy Sándor, Somogyi Imre, Kiss Ferenc, Ravasz János, Dobi István, Denke Gergely, **Féja** Géza, **Sinka** István, **Szabédi** László, Gombos Gyula, Andók István, Bözödi György, Juhász Géza, Palotás Mihály, Kovács Árpád.

Felolvasták még **Tamási** Áron táviratát és **Balogh** Edgár Balatonszárszóra írt levelét is.

Jelen volt még Várkonyi Nándor és a politikusok közül Szabó Pál, Nagy Ferenc és Kovács Béla.

Az előadások és hozzászólások szövegét gyorsíró kisasszonyok rögzítették.

Püskiek (Ilus néni és Sanyi bácsi)

A börtönök sokszor megjárta Püski Sándor érdeme, hogy a szárszói találkozó létrejöhetett. A népi írók könyveit megjelentető kiadó jól látta, hogy a háborúk és a rendszerváltások idején a „harmadik út” lenne megfelelő hazánk számára.

Ehhez azonban nemzeti összefogásra van szükség – s felülemelkedésre (a pillanatnyi érdekek, személyes előnyök, politikai elkötelezettség háttérbe szorítására).

Ezt próbálta segíteni a New York-i könyvesbolt beindításával, a népi írók könyveinek megjelentetésével, amerikai meghívással.

A kiállítás a tervezetthez képest néhány nappal korábban (február 26-án) bezárt – reméljük, hogy csak néhányan mennek el hiába február végétől március 4-ig, hogy megtekintsék.

Záhonyi A.

HELYNÉVRÉGÉSZET

(Záhonyi A. könyvismertetése)

Faragó Imre térképész budakalászi előadásában (ZMTE, 2019. február 22.) 9 érvet sorolt fel, mely alátámasztja a Kárpát-medence földrajzi neveinek magyar-rokon (szkíta-hun) eredetét.

Példák százait mutatta be ennek szemléltetésére, melyekről eddig megjelent munkáiban részletesen is olvashatunk. Adatait hiteles (a helyiek közléseire támaszkodó) katonai felmérések térképeire alapozta. Áttekintette a magyar és a vegyes lakosságú (pl. a Zágrábi-medence, azaz „Tótország”) területek névadásait is.

Helynévrégészeti 2

A *szaka* jelentése: a nép felső, vezető rétege – ez rejlik a *szék(ely)* népfogalomban is. Anonymus, Kézai és Bonfini szerint is a székelyek ősfoglalók és a hunok leszármazottai. Hunfalvy Pál ezt tagadja, telepített határőröknek tartja őket.

Sebestyén Gyula szerint a kabarok a keleti, az avarok pedig a nyugati székelyek.

László Gyula a magyarokat megelőzve érkező népként írja le a székelyeket.

Mi most legújabb könyveire hívjuk fel a figyelmet, s azok rövid bemutatására vállalkozunk.

HELYNÉVRÉGÉSZET 2

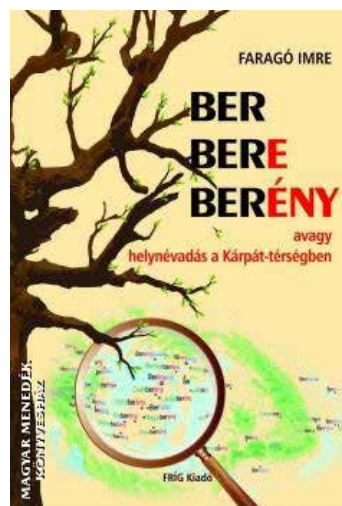
(Megművelhető földek, legelők, nádasok, erdők nevei)

Fríg Kiadó, 2018 (Nyelvészeti lektor: Czeglédi Katalin)

Faragó szerint a magyar földrajzi nevek a nyelvi gyökrendszer segítségével könnyedén magyarázhatók, eredetük pedig érthetővé válik.

A nyelvi gyökökre épülő névrégészeti rávilágít arra, hogy a magyar nyelv már jóval korábban a Kárpát-térség nyelve volt, mint azt Kiss Lajos és iskolai tankönyveink állítják.

Az 1870-es években kialakuló (indoeurópai) nyelvtudomány a magyar nyelvű népesség bevándorlásának elméletét tette kizárólagossá. A személy- vagy törzsnévből keletkezett földrajzi nevek és a szláv közsavak átvételének elmélete azonban igen gyenge lábakon áll. Nem tud magyarázatot adni arra a tényre, hogy egymástól nagy távolságra fekvő térségekben még ma is azonos vagy igen hasonló

Ber, bere, berény (Fríg K., 2016)

földrajzi neveket találunk. Nem vizsgálja ugyanis a nevek közötti összefüggéseket.

A **Helynévrégészet** ezt a hiányt igyekszik pótolni. Részletesen bemutatja a hatalmas földrajzi helynévanyag szóbokrait (névbokrait). Vizsgálatának alapja a gyök és a hozzá járuló helynévképzők.

A kutatás eredménye: a nevek a gyökök révén szoros kapcsolatban állnak egymással, és a földrajzi hely vagy elem jellemző természeti tulajdonságait írják le. A Kárpát-térség névadói tehát egy közös nyelvet beszéltek, s a névadás ennek gyökeire építkeznek.

Érdekességek a *Helynévrégészet 2*-ből

2017. május 16-án Kolozsvár bejáratánál megjelenhetett a Klausenburg, a Napocense és a Kolozsvár felirat is. (A *Cluj* városnév a Kolos hangalaki átvétele, a szónak a románban nincs szóbokra.)

A garáddal, sövénnel, kerítéssel védett **kertek**ben termelték (termelik) a családok a zültséget, gyümölcsöt.

A **csererdő** nevét őrzi a Cserkút, Csertő, Cserhida, Cserhát stb. helység- és hegyneveink.

A **bányászatra** emlékeztető településneveink: Selmec-, Körmöc-, Beszterce-, Gölnic-, Telki-, Aranyos-, Nagybánya.

Példák a beszélő földrajzi nevek: Erdőhát, Erdély, Mezőség, Érmellék, Hegyköz, Nyírség (*nyirkos* talajú), Balatonfenyves (lásd: magasra, *fentre* növény erdő), Havasalja, Garam mente, Sármellék, Sárrét, Kisalföld, Fertő, Szigetköz.

Képzés nélküli nevek a korai időkből (és a belőlük kialakult mai nevek): Szép → Szepes, Komor (Komár) → Komárom, Bél (Pél) → Pilis.

Vízper(ém) fennsíki táj – központja Bezperém, Veszprém (a prémkereskedés helye).

A Duna alsó folyását övező terület 4. századi neve: Kis-Szkitia.

A *muzsla* köznévi jelentése 'sűrű, harasztos hely'. A har gyökre épülő a 'haraszt' korábban a sűrű erdővel fedett területeket jelölte.

Az *avas* 'régie, már kopárosodó erdőket jelöli. A *galy* alapértelme 'meghajló' (de rög, göröngy is).

A *Helynévrégészet 2*-ben tárgyalt témakörök

A gazdálkodás helyszínei, Határnevek, Tájnevek (tájtagolódás)

A közigazgatási és a földrajzi tájszemlélet, Természetes és mesterséges tájnévadás

Kiemelkedések (pl. bucka, bérc, csúcs, domb, fő, fennsík, gerinc, halom, hegy, erdő, havasa, kupac, karé, komp, magasa, orom, ság (ség), tető)

Bemélyedések (völgy, áj, szád, tő, horog, szurdok, torkolat, debrő /mély vízmosás/, gödör)

Laposok és síkok (horpály, lapály, lyuk, palaj, tekenő, tér(ség), sík(ság), medence, (fél)sziget, gágy)

Lejtők, oldalak (hajlat, nyereg, hág(cs)ó, ereszkedő, kaptató, meredély, menedékes)

Elnyúló és egymást követő formák (hátas, hát(ság), nyak(as), far(ok))

Hangutánzó nevek (omlás, hasadék, suvadás, szakadék, csorba, kémény, kemence, kő)

A természet erőinek kitett helyek (árnyék, é(j)szak, verő(fény), dél(ló), mál, mány)

Viszonyító nevek (alja, felső, elő, möge, innen túl, közép, mellék)

Talajra jellemző köznevek (galy, göröngy, nyiráng, szik, síkár, sívó, sivatag, homok(ság))

Erdőnövek (tölgyes, makkos, cseres, hársas, gyertyános, juharos (jávoros), sziles, nyáras, jegenyés, füzes, egres (égerfa), bükkös, nyíres, fenyves, akácos)

Erdőtípusok (avas, rigályos, surány, sűrű, csécs, láz, liget)

Erdei munkák nevei (irtás, ortvány, nyiladék, rez(ula), vágat)

Cserkés-bokros köznevek (cegle, csigolya, rekettye, cirhe, hályog (hólyag), gyakor, kopács)

Gyűjtögetéssel kapcsolatos köznevek (gombás, hagymás, csipke, som(os), galagonya, kökény(es), mogyoró(s), málnás, epres (eperjes), kokoly(s)za)

Vadon élő állatok köznevei (Farkaslaka, Kismadarász)

Méhészettel kapcsolatos nevek (Méhkerék,

Nagyfödemes, Fedemes)

A földművelés nevei (kert, szántó /dülő, föld, vetés/, gabonafélék /búza, árpa, köles/)

Legeltetéssel kapcsolatos köznevek

– legeltetés, szénagyűjtés: füves, fény, mező(ség), gyeplő, polány, rét(ség), sárrét, parlag, pázsit, zombék

– lágyszárú növények: salamás (sármás), csalán (csihány), sás(os), fenyer(es), moh(os), moha

– tarló- és növénymaradvány-nevek: tarró, talló

Szőlők és gyümölcsösök köznevei (almás, körtés, diós, szilvás)

Faragó Imre korábbi művei

Helynévrégészet 1 (Víz- és településnevek – Fríg K., 2017)

Mai helyneveink jelentős része földrajzi értelmű **közsavakból**, elhomályosult értelmű (ma csak kis részben használatos) földrajzi **köznevekből** fejlődött tulajdonnévvé.

Földrajzi nevek (2014) – www.inf.elte.hu

Faragó Imre elveti ugyan Kiss Lajos szláv néveredeztetéseit, precíz kutatóként azonban bemutat belőlük néhányat – a Balaton (Balatin) tónév esetében pl. a szláv *blatno jezero* (sáros tó) magyarázatot. Emellett a kelta *bal* (tó), a sumer **BAL** (birodalom?), **A** (víz), **TI** (élet) és az akkád *balātu* (élet) eredeztetési elképzelést is megemlíti.

A sumer-akkád-magyar szó- és jeltár elkészítőjeként egy újabb sumer értelmezési lehetőséggel szeretném gazdagítani legnagyobb tavunk nevének értelmezési körét:

BA (L.5 ad) + **LA** (L.55 bőség) + **TUN**₃ (L.595 forrás) = (víz)bőséget adó forrás.

MŰVÉSZET MINDENKINEKI
DUNAKANYARI MŰVÉSZETI KÖRKÉP
beszélgetés sorozat Leányfalun a
FALUHÁZBAN

2020. októberében
Házigazda
WASZLAVIK LÁSZLÓ
Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett
hagyományörző és

ZÁHONYI ANDRÁS
művészeti író

Október 9., péntek 18 óra
ZÁHONYI ANDRÁS beszélget
PETRÁS MÁRIA
Prima Primissima- és Magyar Örökség díjas népdalénekes, keramikussal és
WASZLAVIK LÁSZLÓ
Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett hagyományörzővel

Október 16., péntek
WASZLAVIK LÁSZLÓ beszélget
SZABÓ ENIKŐ
énekesrel és
EREDICS GÁBOR
Kossuth-díjas népzeneésszel

Október 23., péntek
WASZLAVIK LÁSZLÓ beszélget
AKNAY JÁNOS
Kossuth-díjas festővel és
DÖRNER GYÖRGY
Kossuth-díjas színművésszel

Október 29., csütörtökön
ZÁHONYI ANDRÁS beszélget
GRANDPIERRE ATTILA
fizikussal és
ORGOVÁNYI ANIKÓ
festőművész, költővel

Művészeti beszélgetések Leányfalun, 2020. októberében